

קשר כשר

הרב שלמה הלפרין שי', קהילת חב"ד תל אביב, מדריך חתנים ויועץ נישואין.

הקשר הראוי בין חתן וכלה בתקופה שקודם הנישואין

אחד הנושאים המרכזיים בהם מתלבטים חתנים וכלות בזמן שלפני החתונה, הוא עניין הקשר ביניהם, טיבו ותדירותו. כשקיימת אפשרות מעשית למפגש - השאלה שמעסיקה אותם היא האם נכון בכלל להיפגש, ואם כן, באיזו תדירות, למשך כמה זמן ועוד. וגם כאשר לא נפגשים פיזית, ישנם אמצעי תקשורת מגוונים העומדים לרשותם של החתן וכלה זהים, כמו שיחות טלפון שניתן לקיים מכל מקום בעולם ובעלות זניחה, וטסאפ, אימייל ועוד מגוון מדיומים אפשריים. ושוב עולה השאלה: באיזו תדירות רצוי להיות בקשר, באילו אופנים, מהי כמות הזמן שיש להקדיש לכך, וכך גם לגבי האיכות - איזה נושאים ראויים לשיחה ואיזה פחות...

"הנני משער שהסיבה לכך שרגשותי של בתה לעניין התחלפו, היא משום שהם התנהגו לא כפי שמותר ליהודים להתנהג לפני החתונה, וזה הביא עתה לתוצאה הפוכה - שהיא מתרחקת ממנו"

(איגרות קודש חלק ט עמוד רט).

כיהודים, אנו מחויבים בראש ובראשונה להלכה, אלא שגם בקרב שומרי התורה ומצוותיה ישנן גישות קיצוניות וקוטביות בסוגיה. קיימת גישה - בעיקר בקרב קהילות חסידיות, לפיה אין לקיים שום קשר בין החתן והכלה עד לנישואים. מנגד, קיימת גם גישה הפוכה שלפיה כמעט ואין הגבלה על הקשר בתקופה הזו. החתן והכלה מתארחים זה אצל זה, נפגשים תדיר ומשתתפים יחד באירועים (חשוב להדגיש כי עצם העובדה שישנם יהודים, כולל כאלה הנחשבים חרדים, הנוהגים בהנהגה מסוימת - אינה הופכת את הדבר בהכרח למנהג כשר וראוי. ישנם מנהגים עליהם מליץ אדמו"ר הצמח צדק את הפתגם "מנהג - אותיות גהנם"). מהי, אם כן, הגישה הנכונה?

רבי אומר

כחסידיים, המצפן שלנו הוא הרבי ואנו מנווטים את חיינו לאור הוראותיו. לכן גם בהתייחסנו לשאלה זו, הרי שתחילה עלינו לברר מהי דעתו הקדושה של הרבי לגביה. אמנם רבות מהתייחסויות הרבי לעניינים אלו מקורן בהוראות ומכתבים לאנשים פרטיים, כך שאולי לא ניתן לעשות 'גזרה שווה' אוטומטית לגבי כל מקרה אחר, מכל מקום, מתוכן התשובות אנו לומדים את גישת הרבי בנושא, ובפרט כאשר מדובר על תוכן דומה החוזר על עצמו בריבוי פעמים ומובא במכתבים שנמסרו לפרסום, שברור כי יש בהם הוראה עבורנו.

מעיון בהוראות הרבי עולה שהוא אינו נוקט באחת הגישות הקיצוניות שהוזכרו, ולכן חשוב עוד יותר לדעת להתוות ולהגדיר את הגבול המדויק בין קשר מותר וראוי, לבין קשר מיותר ומזיק אותו שולל הרבי מכל וכל.

"המחשבות והספקות שכותבן... סיבתן - כיון שמועד החתונה קבעו בעוד כמה חודשים - מזמן לזמן אין עומדים בניסיון ועוברים כמה ענייני צניעות וכו' - והעצה לזה לעמוד בניסיון, להקדים מועד החתונה בשעה טובה ומוצלחת."

"החתן שלי"

לא פעם קשה לחתן או לכלה לקבל את העובדה כי ישנן הגבלות 'חיצוניות' על הקשר ביניהם. "זה הרי החתן שלי" - חושבת, ולפעמים אף אומרת, הכלה. "אם אנחנו מספיק בוגרים בשביל לבנות יחד את החיים שלנו, כנראה שאנחנו גם מספיק בוגרים בכדי להחליט בעצמנו מה טוב לנו ומה לא", היא טוענת. אף שאולי יש צדק מסוים בדברים, הרי שכדאי להצביע על כמה אי דיוקים.

ראשית, הביטוי "החתן שלי" או "חתני" על צורותיהם השונות, לא נמצא בשיחותיו ומכתביו של הרבי, ולא בכדי.

הרבי באופן עקבי מתייחס אל "החתן" או "הכלה" סתם, וכאשר כותב לאחד מהם ומזכיר את השני - הביטוי הוא "המיועד/ת להיות חתן/כלה..."

כלומר, החתן אינו "שלך", אלא מיועד להיות כזה אחרי הנישואים ל'בניין עדי עד'. בנוסף לכך שולל הרבי מכל וכל מאפיינים של קשר "זוגי" בין החתן והכלה, כגון תמונות ונסיעות משותפות. הרבי אף סירב לסדר חופה וקידושין לחתן וכלה שהגיעו יחד בטיסה אחרי "הווארט"!

הקשר ביניהם חייב להיות מבוסס על העובדה והזכירה שעדיין לא התחילו את החיים המשותפים. אמנם הוא כבר קיבלו החלטה משותפת - לחיות יחד, ההחלטה החשובה ביותר שניתן לקבל, אך עדיין לא התחילו לעשות זאת. יש לכך מספיק זמן, לאורך ימים ושנים טובות, ואין צורך או תועלת להתחיל בכך כבר כעת.

מבחינה חסידית, די לומר שזוהי גישתו של הרבי, אך כדי שגם נפש הבהמית (והשכלית) יוכלו להתחבר לדברים, נאמר כי הניסיון מלמד שזו אינה סמנטיקה בלבד, אלא הגדרה חשובה מאין כמותה. לא פעם אנו נתקלים בחתן וכלה שמשותפים ביניהם על נושאים הקשורים לחייהם המשותפים ומוצאים את עצמם מגיעים לחילוקי דעות, לעיתים אף למריבות, ובכך מביאים על עצמם הרהורים מיותרים על נכונות החלטתם להשתדך ולהקים את ביתם יחד, ובמקרים קיצוניים אף מעבר לזה חלילה.

ומדובר בנושאים שייכתן וכלל לא היו עולים אחר החתונה וגם אם כן, סביר מאד שהיו ניתנים אז לפתרון לא מסובך. אך במצב הנוכחי, כאשר הקשר עוד אינו בנוי ושלם והחתן והכלה טרם הפכו למציאות אחת - אין להם את הכלים הנחוצים להגיע לפתרון ונוצר מצב מסובך שניתן היה למנוע בקלות.

אין אפוטרופוס

כאמור, חתנים וכלות עשויים להיעלב מכך שכביכול "לא סומכים" עליהם שידעו לשמור על גבולות וכללי ההתנהגות הראויה והצנועה. חשוב להדגיש כי זה אינו עלבון, אלא הכרה של המציאות. הרבי שנוהר עד הקצה האחרון מלומר ובוודאי לכתוב עניינים שאינם רצויים בקשר לאדם מישראל, כותב כי להשקפתו יש לקצר ככל שאפשר את הזמן שבין ההחלטה לחתונה "מכמה טעמים, כולל גם דיראת שמים". הרבי מציין שהניסיון מראה שהמתנת זמן ארוך עלולה לגרום ש"אין עומדים בניסיון ועוברים על כמה ענייני צניעות וכו'". נו, אם הרבי 'אינו מתבייש' לציין את החשש הזה, לנו בוודאי אין מה להתבייש בכך, ובהחלט יש מקום להגביל את עצמנו כדי שלא ניכשל ח"ו.

והנה מענה לאחת שחזרה מטויל עם החתן ועם המשפחה ואח"כ הודיע לה שרוצה לבטל השידוך: "...התנהגו ביניהם (היא והבחור שי' הנ"ל) שלא בצניעות, באופן האסור על פי תורה ועל ידי זה נגרם כהנ"ל".

אם כן, מעבר לחשש ההלכתי - הרבי תולה בתשובותיו קשיים שנגרמים בין החתן והכלה בתקופה זו, בהנהגה של הפך הצניעות, וכמענה הנ"ל שבו כורך הרבי בין ביטול השידוך לטיול המשותף שהביא להנהגה כזו. ושוב - אין צורך לקבל את זה כאמונה בלבד, כי רואים את זה במציאות בשטח, ולא במקרה אחד...

חשוב לציין כי חשש זה קיים לא רק כאשר נפגשים פיזית. ישנם האומרים בשם הרבי (או בשם הר' חודקוב) כי "גם קווי טלפון יכולים להיות חמים..." בין אם הציטוט מדויק ובין אם לאו, התוכן נכון בהחלט. ובימינו כאשר קווי הטלפון מעבירים גם הודעות, תמונות ועוד, הרי שהדברים נכונים שבעתיים. כדאי גם לזכור שישנו הבדל מהותי בנושאים אלו בין גברים לנשים. בעוד שאצל הכלה, שיחה, ביטוי, הודעה או אפילו תמונה מסוימת יכולה להיחשב כמרגשת, ראויה ומקרבת, הרי שאצל החתן התרגשות עשויה להשפיע בכיוונים שאיננו מעוניינים בהם... צריך לקחת זאת בחשבון, ולא להתעלם מכך.

ומה שמחייב בראש ובראשונה היא כמובן ההלכה. יש לדעת כי מבחינה הלכתית, כל האיסורים הקיימים על קשר בין גברים לנשים - ובראשם איסור "ייחוד", האיסור להגיע לקרבה יתירה ולהרהורי עבירה וכו"ב, תקפים גם בשלב הזה. אדרבה, מבחינה מסוימת הם אף חמורים יותר, דווקא מפאת קרבתם הגדולה הגורמת לכך ש"לבו גס בה" (כמינוח ההלכתי). דהיינו, שככל שהקשר הוא קרוב יותר, הרי שמטבע הדברים גם החשש להיכשל גדול יותר,

הכנות מועילות

עד עתה הסברנו בעיקר את ההגבלות והסייגים, אך השאלה הלא פחות חשובה היא - כיצד יוצרים קשר שיהיה נכון, בריא ומועיל, שהרי כאמור הרבי איננו שולל על הסף כל קשר שהוא בין החתן והכלה (כבחוגים מסוימים). מבחינה כמותית - ישנה ההוראה להשתדל ככל הניתן למעט בפגישות, והשאלה היא כמה זה נקרא "למעט". כן גם מפורסמת ההוראה לגבי פגישה או שיחת טלפון פעם בשבוע - אלא שברור שזוהי הוראה פרטית, ולא כל המקרים שווים. ובנוסף, קיימים כיום גם אמצעי תקשורת שונים שאליהם אין התייחסות מפורשת מהרבי, ויש להידרש לשאלת אופי וצורת השימוש הנכון בהם.

כאן עלינו להתבונן בכל הדברים שהובאו עד עכשיו, ולהגדיר לעצמנו את המטרה בזמן מיוחד זה. המוטיב המרכזי בדברי הרבי בכל הקשור לתקופה שבין השידוך לחתונה, היא כי זהו זמן שצריך להיות מוקדש כולו להכנה לנישואין. מאורע כה חשוב וגורלי כחתונה, המשפיע על כל חיינו ואף על הדורות הבאים, ראוי ודורש הכנה עצומה. ובימינו - כאשר הזמן בין ההחלטה לבין החתונה הוא קצר, הרי שהחובה להתרכז אך ורק בהכנות לנישואין כפולה ומכופלת.

במסגרת הכנה זו וכחלק ממנה, ניתן להכניס גם את הקשר בין החתן והכלה. כדי להגיע לחתונה מתוך מנוחת הדעת והנפש, במצב הרגשי והנפשי המתאים ביותר, הרי שמלבד הקשר שלעיתים נזקקים לו מטעמים טכניים של סידורים משותפים, יש מקום חשוב גם לקשר שהתחיל בהחלטה המשותפת להתחתן. קשר זה, יכול להועיל כדי לשמור על הרגשות שמובילים לקראת החתונה, לחזק בנפשנו את ההחלטה, ללבן עניינים בכדי שאלו לא יעיבו על הכנותינו ולא יטרדו את מוחנו ועוד.

קשה מאוד לקבוע מסמרות מהו הקשר שיועיל לכך ומהי המידה שמעבר אליה הקשר כבר הופך להיות מיותר ולא רצוי. בדיוק לשם כך צריך להתייעץ עם רב, משפיע/ה או מדריך/ה אשר מכירים את 'הנפשות הפועלות' ואת המצב ביניהם לאשורו, ויטיב לכוון אותם למידה הרצויה. יחד עם זאת, כדי להגיע להחלטה הנכונה וכדי שנוכל לבצע אותה, מומלץ מאד לבחון את עצמנו ולבדוק: מהי הסיבה בשלה אני מעוניינת כעת בקשר? מה מוסיפה לי העובדה שאנחנו בקשר כזה? האם השיחות/המכתבים/ההודעות וכו' - תורמים להרגשה של מנוחת הדעת או שהם דווקא יוצרים בלבול ואי שקט? האם ייתכן שהגענו למצבים שהיינו מעדיפים להימנע מהם, או שאנו מתחרטים עליהם כדיעבד? האם תוכן הקשר מהווה הכנה ראויה לבית ולחיים המשותפים שאנו מתכוונים לבנות בעז"ה?

התשובות לשאלות אלו יעזרו לנו לגבש בעז"ה את אופן התנהגות הרצוי והמתאים מבחינה הלכתית וחסידית כאחד, התנהגות שתגרום נח"ר לרבי, ותהווה כלי ראוי לקבלת ברכותיו הקדושות לבניין עדי עד על יסודי התורה והמצוות ופנימיות התורה ולדור ישרים מבורך, ותהיה הכנה ראויה לגאולה השלמה בקרוב ממש.

"חליפות מכתבי ושיחת המאורסים יחיו, המתכוונים בעז"ה יתברך לייסד ביתם על בסיס של יראת שמיים, אהבת התורה וחיבת הקודש, הנה מלבד רשמי ההרגשים והשקפות העולם על עניינים שונים, הנה נושא הדיבור בסדר ואופן ההנהגה בשמירת חובת האדם לה' יתברך בתפילה, ברכה ושמירת חוקי התורה, התחברות עם הטובים וההתרחקות מן ההפכים, צריך לתפוס מקום היותר דגול וחשוב, והחזק צריך לעודד הרפוי... על כגון דא בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן"

(אג"ק הרי"צ ב'ת"ע).

